

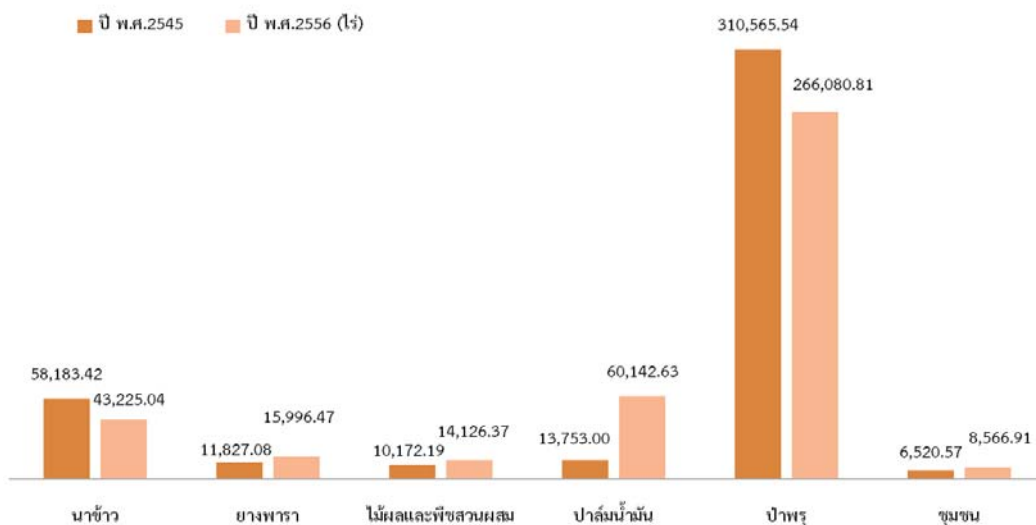

4. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

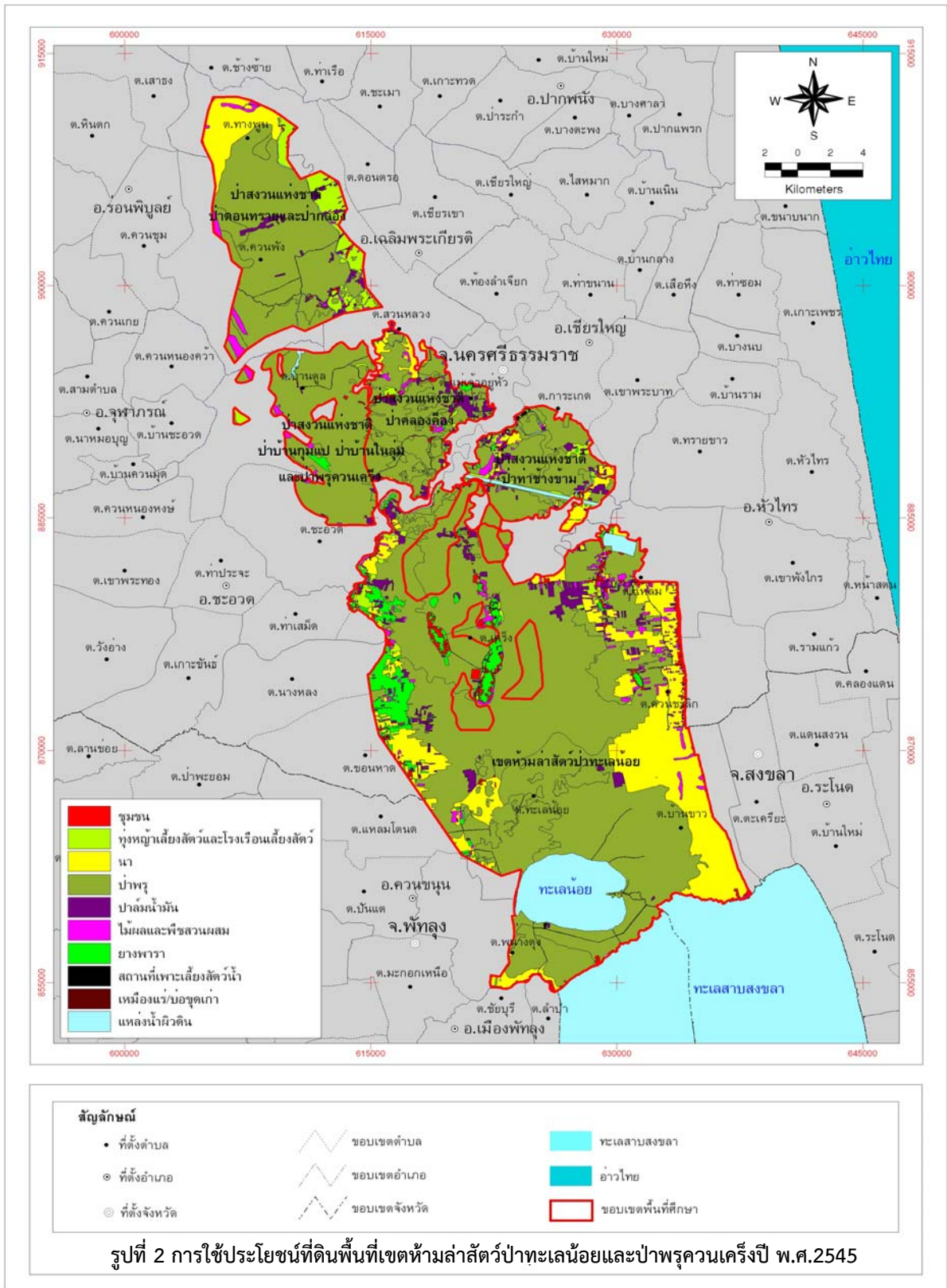
ขอบเขตพื้นที่ศึกษาในโครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งจากการแปลข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมโดยผู้ศึกษา พบว่ามีพื้นที่ทั้งหมด 446,220.65 ไร่ โดยทำการแปลข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินจากภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติที่ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลช่วงปี พ.ศ.2554 ถึง 2556 เปรียบเทียบกับการแปลภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ.2545 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในปี พ.ศ.2556 มีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปจากปี พ.ศ.2545 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดลงของพื้นที่ป่าพรุในปี พ.ศ.2545 มีพื้นที่ป่าพรุ 310,565.54 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.60 ของพื้นที่ทั้งหมด (รูปที่ 1) แต่ในปี พ.ศ.2556 พื้นที่ป่าพรุลดลง 44,484.73 ไร่ เหลือพื้นที่ป่าพรุ 266,080.81 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.63 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 1 และรูปที่ 2 ถึง 3)

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ.2545 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2556

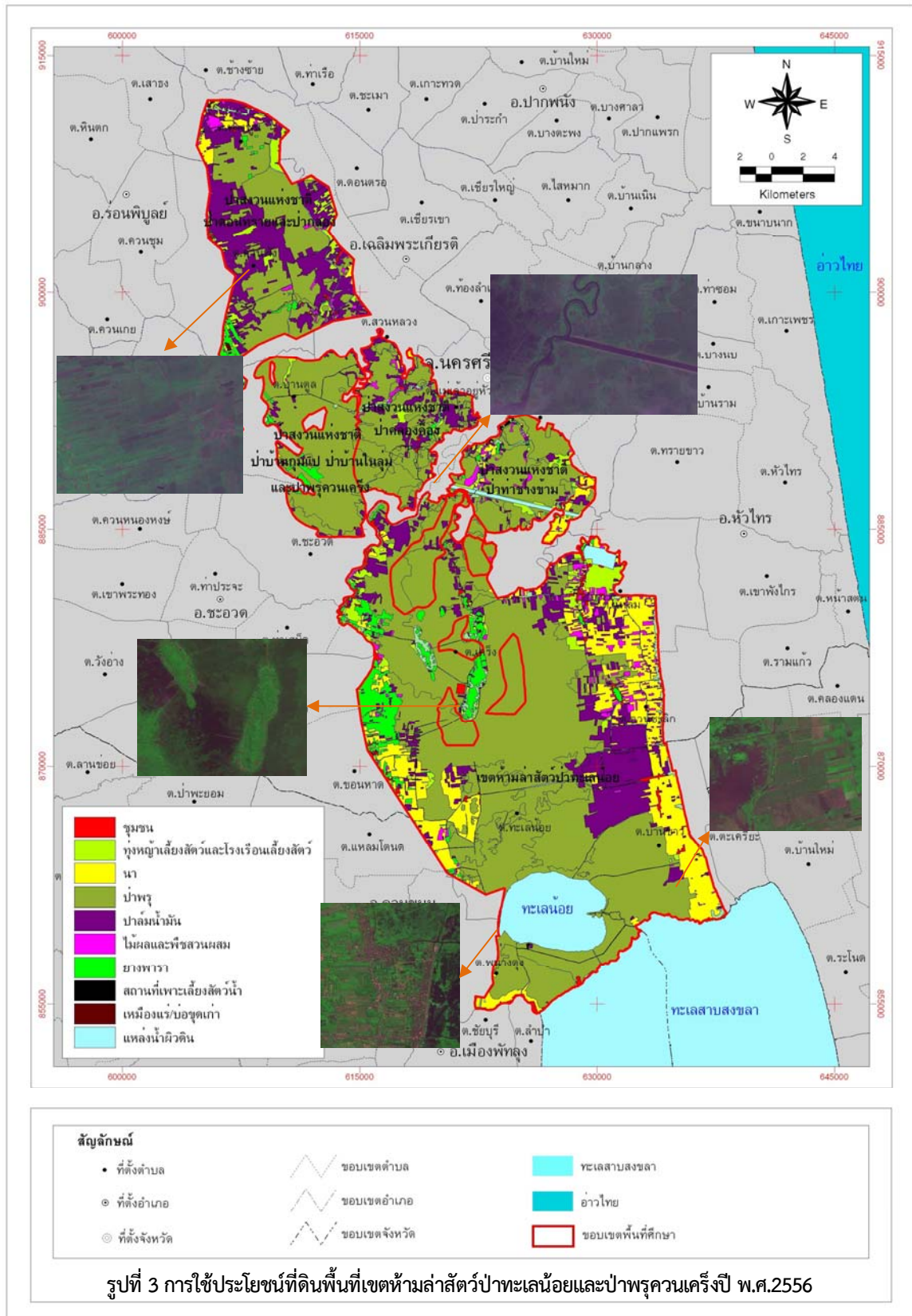
ลำดับ	ประเภทการใช้ที่ดิน	ปี 2545 พื้นที่ (ไร่)	ปี 2556 พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่ศึกษา 2545	ร้อยละของพื้นที่ศึกษา ปี 2556
1	ป่าพรุ	310,565.54	266,080.81	69.6	59.63
2	ป่าลุ่มน้ำมัน	13,753.00	60,142.63	3.08	13.48
3	นาข้าว	58,183.42	43,225.04	13.04	9.69
4	แหล่งน้ำผิวดิน	22,792.17	23,763.80	5.11	5.33
5	ยางพารา	11,827.08	15,996.47	2.65	3.58
6	ไม้ผลและพืชสวนผสม	10,172.19	14,126.37	2.28	3.16
7	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	12,155.86	13,706.71	2.72	3.07
8	ชุมชน	6,520.57	8,566.91	1.46	1.92
9	เหมืองแร่ บ่อขุดเก่า	71.51	383.83	0.02	0.09
10	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	179.31	228.08	0.04	0.05
รวม		446,220.65	446,220.65	100.00	100.00

รูปที่ 1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลักๆ ในพื้นที่ศึกษา

(แปลข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ ปีพ.ศ.2545 โดยผู้ศึกษา)

(แปลข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชติ ปีพ.ศ.2554-2556 โดยผู้ศึกษา)

จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินที่นำเสนอมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พื้นที่ศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าพรุ มีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินไปเป็นพื้นที่การเกษตร โดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน ซึ่งในปี พ.ศ.2556 มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นจากปี 2545 จำนวน 46,389.63 ไร่ ทำให้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปี พ.ศ.2546 คิดเป็นร้อยละ 13.48 ของพื้นที่ศึกษาทั้งหมด นอกเหนือจากป่าพรุที่กลายเป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันแล้ว พื้นที่เคยทำนาข้าวบางส่วนก็ได้ปรับสภาพพื้นที่โดยการยกทรงเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันด้วย (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 การยกทรงเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ป่าพรุ

การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและความต้องการใช้พลังงานจากปาล์มน้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทยผลผลิตน้ำมันปาล์มร้อยละ 63 ใช้บริโภคในประเทศ ร้อยละ 30 ใช้เพื่อการผลิตไบโอดีเซล และส่วนที่เหลือร้อยละ 7 เพื่อการส่งออก ประกอบกับประเทศไทยมีแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี พ.ศ.2551-2555 โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกปาล์มในพื้นที่เหมาะสม 2.50 ล้านไร่ ปลูกทดแทนสวนเก่า 0.5 ล้านไร่ เพิ่มผลผลิตจาก 3 ตัน/ไร่/ปี เป็น 3.50 ตัน/ไร่/ปี เพิ่มอัตราการผลิตน้ำมันปาล์มจากร้อยละ 17 เป็นร้อยละ 18.5 แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลในระดับพื้นที่ประกอบ พบว่า ปี พ.ศ.2555-2557 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผลผลิตเฉลี่ยรายปีของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เท่ากับ 3.016 ตัน/ไร่/ปี และจังหวัดพัทลุง เท่ากับ 1.876 ตัน/ไร่/ปี

ทั้งนี้แผนพัฒนาฉบับดังกล่าวได้สิ้นสุดลงแล้ว คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) จึงมอบหมายให้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร หรือ สศก. ในฐานะเลขานุการร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนการพัฒนากอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน และน้ำมันปาล์ม ปี 2556-2560 ขึ้น เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์รองรับการปรับตัวในอนาคต เนื่องจากแนวโน้มในอนาคตความต้องการใช้ปาล์มน้ำมันจะมีปริมาณมากขึ้นในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น การผลิตเพื่อการบริโภค การผลิตอาหารสำเร็จรูป รวมทั้งไบโอดีเซลต่างต้องการวัตถุดิบที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่าการกำหนดยุทธศาสตร์อาจต้องมีการรองรับการเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น เนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้า จากที่ประเทศภาคีสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือ AFTA มีเป้าหมายที่จะรวมเป็นหนึ่งเดียวภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 ซึ่งจะทำให้การค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศสมาชิกมี

ความเสรีมากขึ้นนั้น สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ได้กำหนดให้น้ำมันปาล์มเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหวสูง และทยอยลดภาษีนำเข้าน้ำมันปาล์มลงตามลำดับ จนถึงปี 2550 เหลือร้อยละ 5 และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2553 ลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 รวมทั้งเมื่อถึงปี 2558 ประเทศไทยภายใต้ AEC ต้องขจัดอุปสรรคทางการค้าให้หมดไป จึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำเข้าน้ำมันปาล์มจากประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่มีราคาต่ำกว่าเข้ามาแข่งขันกับ น้ำมันปาล์มที่ผลิตได้ภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร รายย่อย และอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มภายในประเทศทั้งระบบอาจได้รับผลกระทบ โดยราคาน้ำมันปาล์มใน ประเทศจะต้องลดลงจนใกล้เคียงกับราคาน้ำมันปาล์มของ มาเลเซียหรืออินโดนีเซีย และส่งผลต่อราคาผลปาล์มที่ จะต้องลดลงตามไปด้วย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557)

นอกเหนือจากปัญหาด้านราคาที่มีแนวโน้มอาจลดต่ำลงเป็นปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญแล้ว การปลูกปาล์ม ในพื้นที่ป่าพรุอาจประสบปัญหาข้อจำกัดด้านต่างๆ ดังนี้

- ดินพรุมีการระบายน้ำที่เร็วเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่ม ลึก หาดทางระบายน้ำออกได้ยาก
- ดินพรุมีสภาพเป็นกรดมากกว่าปกติ
- เมื่อมีการระบายน้ำและทำการเพาะปลูกเนื้อดินพรุจะหดตัว และทรุดตัวลงทำให้เกิดปัญหาการ ยึดเกาะของรากพืช และการล้มเอียงของต้นไม้ยืนต้น
- ในกรณีที่มีการระบายน้ำออกมากเกินไปทำให้พื้นที่แห้งลงอย่างรวดเร็ว
- มีโครงสร้างของดินที่อ่อนนุ่มมาก ไม่สามารถรับน้ำหนักของเครื่องจักรกลได้
- เศษซากไม้ใหญ่ๆ อาจเป็นปัญหาในการใช้เครื่องจักรกล
- เนื่องจากดินพรุมี base saturation ต่ำ ทำให้มีจุลธาตุที่มีประจุบวกต่ำไปด้วย
- ต้นทุนในการจัดการระบายน้ำสูง เนื่องจากสภาพของเนื้อดินพรุเองที่มีความแน่นน้อย และ ปริมาณน้ำที่มีอยู่มาก ทำให้ต้องมีการทำร่องระบายน้ำที่ดี และการทำถนนที่ค่อนข้างยุ่งยากกว่า ในพื้นดินทั่วๆ ไป (กรมวิชาการเกษตร, 2557)

ดังนั้นจึงสอดคล้องกับคำบอกกล่าวของเกษตรกรในพื้นที่ที่ได้ให้ข้อมูลว่าในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา การ ขยายตัวของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันเริ่มชะลอตัว ต้นปาล์มขนาดใหญ่ล้ม ผลผลิตไม่ได้ตามเป้า การบำรุงดินต้องใช้ ปุ๋ยค่อนข้างมาก อีกทั้งการลงทุนในระยะแรก โดยการยกทรง ทำระบบควบคุมน้ำใช้ต้นทุนสูงมาก เกษตรกรใน พื้นที่จึงไม่มีความพร้อมเพียงพอที่จะขยายพื้นที่เพิ่มเติม พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่จึงมักเป็นของนักลงทุนจาก นอกพื้นที่